

KS. PROF. JAN MIAZEK

SYLWETKA NAUKOWA

W pierwszej części tomu *Warszawskie Studia Teologiczne* poświęconego profesorowi Janowi Miazkowi znalazło się słowo wstępne rektora Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie, Sekcji św. Jana Chrzciciela, ks. prof. Krzysztofa Pawliny, krótkie *curriculum vitae* Dostojnego Jubilata oraz wykaz Jego publikacji naukowych, jak również wszystkich innych. W drugiej części tomu chcemy zatrzymać raz jeszcze uwagę nad tymi publikacjami, ale także wyjść poza zwykłe wyliczanie poszczególnych pozycji i szerzej zarysować sylwetkę naukową profesora.

Ksiądz profesor Jan Miazek, urodzony w 1941 roku, odbył studia w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie w latach 1959-1965 i otrzymał święcenia kapłańskie 27 maja 1965 roku z rąk ks. Prymasa Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Był to czas wyjątkowy w życiu Kościoła, czas obrad Soboru Watykańskiego II. Lata posoborowe to okres wprowadzania w życie postanowień Soboru, które tak wiele zmieniły w Kościele Powszechnym. Wszystko to docierało również do Kościoła w Polsce, żyjącego wtedy za żelazną kurtyną. Nauczanie Soboru docierało do Seminariów i ówczesnych uczelni katolickich a reforma liturgii stopniowo wchodziła do naszych parafii. Dziś po latach trudno oddać klimat duchowy tamtego czasu pełnego nadziei. Kościół w Polsce, chociaż w owym okresie ubogacony duchowo przez obchód Millenium, nadto zmagający się z całym systemem marksistowskim, wchodził w burzliwy posoborowy czas.

Ksiądz Profesor, wtedy wikariusz parafii Zmartwychwstania Pańskiego w Warszawie, w latach 1969-1971 podjął studia zaoczne w otwartym właśnie Studium Pastoralnym dla duchowieństwa w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Zgodnie ze swymi zainteresowaniami, na które miał wpływ poznany uprzednio w parafii na Placu Szembeka ks. Wojciech Danielski, uczęszczał na seminarium ks. prof. Wacława Schenka, znanego wtedy liturgisty i znawcy historii liturgii w Polsce. Pod jego kierunkiem napisał pracę „Służba Boża w kolegiacie warszawskiej w świetle wizytacji biskupa Antoniego Okęckiego z roku 1787” i w roku 1973 uzyskał tytuł magistra teologii. W latach 1973-1977 odbył studia stacjonarne w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim oraz w Rzymie w Papieskim Instytucie Liturgicznym św. Anzelma. Rozprawę doktorską pisał pod kierunkiem dwóch wielkich liturgistów: byli to Burkhard Neunheuser oraz Achille Triacca. Właśnie wtedy ukazał się odnowiony Mszał Rzymski Pawła VI i przyciągnął uwagę badaczy liturgii. Ks. Jan Janicki, obecny profesor Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, pracował już nad *Modlitwą nad darami* nowego Mszału, ks. Tomasz Krosnicki, Amerykanin polskiego pochodzenia, zajął się *Modlitwą po Komunii*, została zatem do

opracowania *Kolekta*. Tak powstała rozprawa doktorska *La «collecta» del «Proprium de Tempore» nel «Missale Romanum» di Paulo VI*. Na jej podstawie Profesor uzyskał doktorat z teologii, specjalizacja w liturgii, w 1978 roku. Wyniki badań okazały się cennym dorobkiem naukowym, o czym świadczy cytowanie tej pracy przez autorów zachodnich: F. Brovelli, A. Heinz, A.G. Martimort, B. Neunheuser, J. Scicolone. Rozprawa przybliżyła treść teologiczną nowego Mszału Rzymskiego, otwierała na jego duchowe bogactwo. W 1997 roku Ksiądz Profesor przedłożył pracę habilitacyjną *Misterium Wielkiego Postu w modlitwach mszalnych dawnej i współczesnej liturgii rzymskiej* w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie i otrzymał stopień doktora habilitowanego nauk liturgicznych w zakresie teologii pastoralnej. Praca habilitacyjna mówi o modlitwach dawnej i obecnej liturgii rzymskiej, ma w sobie coś z historii liturgii, ale zawiera też jej teologię, świadczy o liturgicznej tradycji Kościoła i otwiera na współczesność. Dochodzą w niej do głosu umiejętności zdobyte w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i w Instytucie św. Anzelma w Rzymie. Napisanie wyżej wymienionych prac stanowiło ważne etapy twórczości naukowej Profesora. Rozwijane przez lata zainteresowania i prowadzone samodzielnie badania naukowe zaowocowały licznymi publikacjami naukowymi i popularno-naukowymi.

Pierwszy główny temat artykułów naukowych stanowią najpierw zagadnienia związane z posoborową odnową liturgii, a potem, wraz z upływem czasu, z jej pogłębioną teologią liturgii. Po Soborze ukazywały się odnowione księgi liturgiczne, które stopniowo wydawano w języku polskim. Ksiądz Profesor podjął badanie modlitw tych ksiąg ukazując w ten sposób ich bogatą tematykę teologiczną. Najwięcej opracowań dotyczy nowego Mszału Rzymskiego, ponieważ należy on do głównych ksiąg liturgicznych Kościoła. Poznajemy w ten sposób teologiczną oryginalność nowego Mszału, ale zarazem jego głęboki związek z całą tradycją liturgiczną Kościoła. Swoimi badaniami objął Ksiądz Profesor również drugą bardzo ważną księgę w życiu modlitewnym Kościoła, jaką jest Liturgia Godzin, ukazując bogactwo jej modlitw błagalnych, czytań, oraz problematykę jej odmawiania przez duchownych. Zajął się również innymi księgami liturgicznymi, jakie ukazywały się stopniowo po Soborze, opisując ich genezę, dzieje, odnowioną teologię oraz znaczenie pastoralne. Wśród tych artykułów znajdują się również opracowania, które usiłują spojrzeć na przeżyty drogę odnowy liturgii tak w naszej Ojczyźnie, jak i w innych krajach Europy.

Drugi wyraźny temat powracający w publikacjach Profesora, to dzieje liturgii Kościoła. Autor podejmuje ten temat zarówno wprost, jak i przy omawianiu odnowionych ksiąg liturgicznych. Dochodzi w tym do głosu przekonanie, że aby dobrze rozumieć odnowę liturgii i jej dzisiejszy kształt, należy znać liturgiczną tradycję Kościoła. Stąd takie tematy, jak Msza pierwszych chrześcijan, Msza w liturgiach zachodnich, liturgia w czasach Ojców Kościoła, teologia modlitw starożytnych sakramentarzy rzymskich. Ponadto, należy zaznaczyć, że Ksiądz Profesor nie ogranicza się jedynie do liturgii rzymskiej, ale interesuje się również liturgią galijską, której wpływ na tę pierwszą był bardzo znaczący.

Trzeci zasadniczy nurt zainteresowań naukowych ks. prof. Jana Miazka koncentruje się na problematyce pastoralno-liturgicznej. W pierwszym okresie płynęło to

stąd, że nowe księgi liturgiczne rodziły nowe problemy pastoralne, które domagały się nowych propozycji i rozwiązań. Należało zatem informować o nowych księgach, ukazując na czym polega ich obecna nowość na tle ksiąg dawnych, wydobywać nowe charakterystyczne elementy teologiczne, wskazywać na konieczność zmian w dotychczasowym duszpasterstwie, uczyć pogłębionego spojrzenia na nowe teksty. Z biegiem czasu przychodzi jeszcze nowa problematyka artykułów, bowiem życie liturgiczne Kościoła ciągle jest żywe, stawia zatem nowe problemy, na co próbują odpowiadać nowe dokumenty. Zatem w artykułach Profesora znów pojawiają się tematy związane z pielgrzymkami, przypomnienia o kultywowaniu pobożności ludowej, praktykowaniu i pogłębianiu adoracji Najświętszego Sakramentu. Wyjątkowo aktualną tematyką tego czasu jest teologia świątyni, związana z koniecznością zaprojektowania wznoszonych nowych kościołów i adaptowania dawnych wewnątrz do potrzeb odnowionej liturgii. Zasluguje na uwagę fakt, że Ksiądz Profesor umiał przedstawiać trudne problemy liturgiczne w sposób przystępny na łamach wydawanego niegdyś *Przeglądu Katolickiego*, którego przez lata był redaktorem. Poruszał różne zagadnienia z liturgii, komentował liturgię Mszy św. śledził kalendarz liturgiczny. Dziś podobne materiały zamieszcza w miesięczniku *Msza Święta*.

Znawca liturgii, to nie tylko teoretyk w swej dyscyplinie teologicznej, bowiem jego wiedza winna zawsze znajdować odniesienie do liturgii sprawowanej przez Kościół każdego dnia w tylu wspólnotach. Znajduje to wyraz w udostępnianiu wiernym tekstów liturgicznych oraz przygotowywaniu odpowiednich do nich komentarzy, które ułatwiają świadome uczestnictwo w sprawowanych obrzędach. Ten nurt działalności znajdujemy również u Księdza Profesora: komentarze na niedziele i uroczystości, komentarze do świąt roku kościelnego (zostały także wydane w języku włoskim), do świąt maryjnych oraz komentarze liturgiczne w modlitewniku *Wierzę w Ciebie, Boże żywy*.

Praca naukowa profesora uczelni to nie tylko publikacje, ale również prowadzenie seminarium naukowego, prowadzenie prac magisterskich oraz licencjackich, przygotowywanie recenzji prac doktorskich. W tej dziedzinie nasz Ksiądz Profesor posiada znaczne osiągnięcia.

Wreszcie na koniec czas napisać o pracy dydaktycznej Profesora, czyli o wykładach. Ksiądz Profesor od trzydziestu czterech lat wykłada liturgikę w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie i w Papieskim Wydziale Teologicznym oraz od dwudziestu dziewięciu lat w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego (dawniej Akademii Teologii Katolickiej). Prowadził zatem wykłady dla księży, alumnów i świeckich. Należy niewątpliwie do tych profesorów, po których wykładach pozostają wspomnienia na długo w pamięci studentów. W tym wypadku, nie tylko z racji na wiedzę, ale także na słynne *marginesy*, gdyż, jak powtarzał za swoim mistrzem ks. prof. Wacławem Schenkiem, w ostateczności głównie one pozostają w pamięci studentów. Nie dziwi zatem, że po tych latach pracy dydaktycznej cieszy się niezwykłym szacunkiem i sympatią u swoich dawnych i obecnych akademickich słuchaczy.

Wspomnieć należy jeszcze o działalności Księdza Profesora poza akademickiej. W 1982 roku zorganizował i przez dwanaście lat prowadził Studium Teologii dla Świeckich. W ówczesnym klimacie społecznym przyciągało ono bardzo wielu słu-

chaczy, ludzi w różnym wieku i o różnym zawodzie, których łączyło jedno: studium teologii. Początkowo trzyletnie, zostało wkrótce przekształcone w normalne studia magisterskie. Okazało się później, że było czymś błogosławionym, bowiem wielu jego słuchaczy podjęło nauczanie religii w szkołach, przez lata umożliwiało katechetom zdobycie odpowiedniego wykształcenia. Dodajmy, że uprzedzało nieświadomie *proces boloński*, czyli studia dwustopniowe. Dyrektor Studium, znawca liturgiki, zapewne odciskał na studentach liturgiczny ślad.

W latach 1985-1995 Ksiądz Profesor był najpierw zastępcą, a potem od 1990 roku, redaktorem naczelnym Przeglądu Katolickiego, tygodnika wydawanego przez Archidiecezję Warszawską. Przegląd wychodzący w dawnym okresie i w dobie cenzury skupiał ludzi, którzy patrzyli w przyszłość, w miarę ówczesnych możliwości myśleli i pisali inaczej. Przegląd wychodzący już po przemianach 1989 roku, w nowej politycznej, społecznej i ekonomicznej sytuacji, działał w czasie wypychania Kościoła z przestrzeni publicznej, burzy wokół ratyfikacji konkordatu, wprowadzania religii do szkół, walki o zmianę prawodawstwa aborcyjnego. Dobiała końca solidarność społeczna, inteligencja pozostawiała lud samemu sobie, zaczynało się nowe, ale nie to kiedyś wyczekiwane. Z tego okresu pochodzi publicystyka Księdza Profesora dotycząca tych spraw. Wielu ówczesnych nabywców Przeglądu rozpoczynało jego lekturę od tekstu naczelnego redaktora, gdzie znajdowało przenikliwe podsumowanie głównych wydarzeń. Ten niezwykle zmysł obserwacji i zdolność do wnikliwej analizy każe i dzisiaj wielu znajomym Księdza Profesora dopytywać go o ocenę dziejących się aktualnie wydarzeń. Bez wątpienia mamy tu do czynienia z połączeniem cech osobowych z dogłębną formacją intelektualną, co pozwala sformułować tezę, iż publicystyka Księdza Profesora to przykład, jak mądrość Kościoła zapisana w liturgii pomaga interpretować życie.

Od dwudziestu pięciu lat Ksiądz Profesor pełni funkcję mistrza ceremonii w Archikatedrze Warszawskiej oraz ceremoniarza prymasowskiego, a aktualnie ceremoniarza Arcybiskupa Metropolity Warszawskiego. Wiemy, że przemiany, jakie dokonały się w posoborowym Kościele postrzegana są głównie poprzez pryzmat liturgii, a ona sama poprzez znaki, czy ściślej, poprzez właściwą sobie *ars celebrandi*. Od prawdziwych znawców liturgii oczekuje się zatem więcej, niż tylko stosownej wiedzy, koniecznej do rozumienia jej głębokich treści i przepisanych zasad jej celebracji. Odnowiona liturgia domaga się swoistej kultury liturgicznej, rozumianej jako połączenie gruntownej wiedzy z umiejętnością wyrażenia jej wiernie w obrzędach, poprzez ową sztukę celebracji. Jest niewątpliwym osiągnięciem Księdza Profesora, jako ceremoniarza, wprowadzenie w nasze eklezjalne warszawskie środowisko i przekazanie pokoleniom alumnów, jako przyszłych pasterzy, tego własnego dla liturgii rzymskiej stylu celebracji, swoistej *mistagogii*, gdzie znakami potrafimy pokazać Tajemnicę. Jest to znacznie więcej, niż troska o elegancję i dostojność liturgii, choć wielu to właśnie w pierwszym rzędzie dostrzega i podkreśla. Nawet ci, którzy dostrzegają i cenią owoce pracy Księdza Profesora na tym polu, nie mają na ogół świadomości z jak wielkim wysiłkiem i nakładem pracy wiąże się przygotowywanie uroczystych celebracji. Należy dodać, że Ksiądz Profesor współpracował w przygotowywaniu i przebiegu wszystkich warszawskich celebracji papieskich.

Nie można w tym miejscu nie zaznaczyć pewnej niezwykle cennej cechy Księdza Profesora, jako liturgisty i kapłana. Przez cały czas swojej aktywności naukowej, dydaktycznej i publicystycznej nie zerwał on nigdy bezpośredniego kontaktu z pierwszą linią posługi duszpasterskiej. Jako rezydent przy parafii nie tylko włączał się zawsze i włącza w zwyczajną posługę parafialną, ale ogromnie ją sobie ceni, nazywając swój kontakt z wiernymi i pasterską posługę im niesioną, jako najbliższe sobie i najbardziej cenione oblicze Kościoła. Bez wątpienia ten żywy i bezpośrednio poznawany Kościół jest punktem odniesienia w całej aktywności naukowej, dydaktycznej i publicystycznej Księdza Profesora. Dlatego też ta aktywność jest tak rzeczowa i bliska ludziom.

Mamy świadomość, że chociaż dorobek naukowy i dydaktyczny ks. prof. Jana Miazka jest imponujący, nie oddaje on i tak całego obrazu Dostojnego Jubilata. Każdy bowiem, kto bliżej poznał Księdza Profesora pozostaje pod wpływem Jego bogatej i barwnej osobowości, przenikliwej inteligencji i niezwyklej poczucia humoru, który przejawia w sobie tylko właściwym stylu. Wszystko to sprawia, że w gronie kapłanów i świeckich, kolegów wykładowców i studentów, cieszy się On ogromną sympatią. Niżej podpisany uważa się za szczęśliwie wyróżnionego, że mimo pokoleniowej różnicy, od czasów studiów seminaryjnych aż do dziś, może cieszyć się znajomością ze swoim Księdzem Profesorem, pozostawać pod Jego wpływem i na wielu odcinkach współpracować. Szczególnie cenną pozostaje okazująca przyjaźń i braterskie kapłańskie relacje.

Ks. Józef GÓRZYŃSKI